

Program integriranog rada i projektna nastava: suradnja Centra za vizualnu kulturu djece i mladih Gradske knjižnice „Juraj Šižgorić“ Šibenik sa županijskim osnovnim školama i dječjim vrtićima

Zdenka Bilušić

Gradska knjižnica “Juraj Šižgorić” Šibenik
zbilusic@knjiznica-sibenik.hr

Sažetak

Integrirana i projektna nastava imaju za svrhu povezivanje sadržaja, što bi učenicima trebalo omogućiti cjelovito uočavanje pojava, povezivanje znanja i uočavanje važnosti stečenog znanja za svakodnevni život. Najčešće se provode u hrvatskom jeziku, vjeronauku, povijesti, likovnoj kulturi i zemljopisu. Sadržaji koji se obrađuju u razrednoj nastavi redom su podatni za koreliranje s likovnom kulturom, a u višim razredima osnovne škole dobar dio programa također se da vizualizirati upravo kroz sadržaje likovne kulture. To je bio glavni poticaj većini aktivnosti koje su provođene u Centru za vizualnu kulturu djece i mladih Knjižnice od njegova osnutka do danas.

Izvanučionička nastava koja se preporučuje novim nastavnim planom i programom također je bila jedan od ključnih faktora u realizaciji nekih projekata, poglavito onih iz područja upoznavanja baštine. Cilj takve nastave je “učenje otkrivanjem u neposrednoj životnoj stvarnosti, u kojem se učenici susreću s prirodnim i kulturnom okolinom, ljudima koji u njoj žive i koji su utjecali na okolinu”. Kako se naša Knjižnica nalazi u samoj gradskoj jezgri, ona je savršeno mjesto za upoznavanje i učenje zavičajne povijesti i za izvođenje terenske nastave s mogućnošću obilaska povijesnih lokaliteta uz likovno bilježenje.

Takva, iskustvena i kreativna nastava učenike potiče:

- da osvješčuju vrednote koje su baštinili i da razvijaju aktivan i odgovoran odnos prema njima
- da razvijaju likovni ukus
- doživljavaju povijesni kontinuitet i razvijaju domoljublje
- da razvijaju kreativnost
- da razvijaju vještine i umijeća

U sastavu Gradske knjižnice "Juraj Šižgorić" djeluje Centar za vizualnu kulturu djece i mladih, koji se bavi unapređivanjem umjetničkog odgoja djece i mladih.

Ovaj je Centar nastao u gradu Međunarodnog dječjeg festivala, najvećeg i najstarijeg takve vrste, a time i najvrjednijeg. To nas naravno ne obavezuje, ali i ne oslobađa odgovornosti koju imamo: biti svjedokom ideala budućnosti koji bi trebao biti humanistički i demokratski i kroz umjetnost odgajati dijete i mladog čovjeka za pozitivno djelovanje u svom okolišu kad odraste.

Kroz umjetnost se odgaja za život, a ne za umjetnost i zato treba biti bliska svima: demokratska, a ne elitistička.

Ovaj je Centar prvi takve vrste u našoj zemlji, ali u svijetu su ovakvi centri česti i nerijetko u sastavu knjižnica. Preseljenjem u novi prostor naša je Knjižnica znatno proširila djelokrug svojih aktivnosti i postala svojevrsni kulturni centar grada a tome su umnogome pridonijele i aktivnosti Centra za vizualnu kulturu.

Baština je od samog početka djelovanja ovog Centra bila podlogom svih projekata. U trenutku u kojemu jesmo i živimo, bolno svjesni nepovratnog razilaženja baštine i baštinika, susrećemo se prečesto s ledenom nepripadnošću, banaliziranjem i ignoriranjem samih temelja i sve češće svjedočimo plutanju u histeričnoj i šarenoj praznini. Pritom mislim prije svega na gomilu vizualnih informacija koje nas svakog časa obasipaju sa ekrana, plakata, znakova. Živimo u vremenu apsolutne dominacije vizualnih medija. Količina vizualnih informacija je tolika da ih realno ne stignemo obraditi, pa dolazi do svojevrsnog zasićenja ili zagađenja. Kako li će se djeca i mladi snaći u tome, ako ni mi ne uspijevamo, ako im ne pomažemo, ne dajemo smjernice, ne postavljamo putokaze, ne dajemo uporište, temelje. Uporište ćemo naći upravo u korijenima, tamo gdje baština, privijajući baštinika na svoje grudi, daruje istom osobnost, snagu, identitet. I zato je komunikacija s baštinom nužna. Taj razgovor treba početi već u ranom djetinjstvu, pa makar on bio ponuđen samo slikom, bez puno priče ili čak bez imalo. Većina nas uostalom pamti vizualno, pa će ta slika ponuđena u pravom kontekstu i odgovarajućem trenutku, bez mnogo priče potaknuti zanimanje i fascinirati, pa i potaknuti dijete da je, kao u slučaju ovih inicijala parafrazira, reinterpreтира.

Nema tradicije koju bi svatko od nas poput kakvog nasljednog prava stjecao samim rođenjem. Idealno govoreći, čak i društvene institucije izričito zadužene za čuvanje i izučavanje baštine stvaraju tek neophodan okvir za sliku koju bi na koncu, svatko trebao naslikati sam. Ali da bi on to mogao, treba naučiti slikati. Mislim, naravno figurativno. Da bi se nekog potaklo, a poglavito dijete u ovom slučaju, treba mu poticaj, koji mu mora biti ponuđen na zanimljiv i fascinantna način. Mora moći uključivati i pitanja i odgovore i radost stvaranja i divljenja.

Ukratko, odnos prema cjelini baštine trebao bi biti aktivan, dijaloški i mnogoznačan.

Centar za vizualnu kulturu djece i mladih već sedmu godinu djeluje u sastavu Gradske knjižnice «Juraj Šižgorić» u Šibeniku s ciljem unapređivanja umjetničkog odgoja djece i mladih, poglavito iz područja vizualne kulture.

Proteklih godina svoga djelovanja Centar se predstavio javnosti s pregršt značajnih projekata, te je na taj način zadržao svoje mjesto na kulturnoj sceni i ostvario očekivani kontinuitet. Posebno su značajni radionički projekti koji uključuju suradnju s odgojno-obrazovnim, kulturnim i drugim javnim ustanovama, lokalnom zajednicom i medijima.

Radionička aktivnost u Centru je živa i raznovrsna. Osim redovitih radionica za djecu osnovnoškolskog uzrasta koje se tijekom čitave godine održavaju četiri puta tjedno, a preko praznika svakodnevno, uobičajeni su i programi suradnje s odgojno-obrazovnim ustanovama. Tako je ostvarena kontinuirana suradnja s gradskim vrtićima, osnovnim i srednjim školama i Centrom Šubićevac (ustanova za odgoj i obrazovanje djece s posebnim potrebama). U te projekte kao partnere smo uključili: Društvo Naša djeca, NP «Krka», dječje vrtiće, Šibensko kazalište i Međunarodni dječji festival, Centar Šubićevac, Konzervatorski odjel te Grad Šibenik i Šibensko-kninsku županiju. U navedenim aktivnostima sudjeluje godišnje preko tisuću djece i mladih. Rad u paru i skupni oblici rada su uobičajeni i češći od individualnog.

Svi su projekti predstavljeni javnosti izložbama, predavanjima i parlaonicama. Medijski su uvijek odlično praćeni.

Svaki mjesec bavimo se drugim sadržajem. Primjerice, upoznajemo šibensku povijest pomoću elemenata kamene plastike, plemićke grbove proučavamo likovnim istraživanjem u tehnici reljefa kaširanjem novinskim papirom na kartonskoj podlozi, na osnovi dekorativnih heraldičkih motiva s pročelja, portala, nadvratnika i drugih dijelova palača, koje pak bilježimo skiciranjem u šetnji gradom. Bavimo se i maskama izrađenim u tehnici oblikovanja kaširanjem različitih otpadnih materijala te slikanjem akrilnim bojama uz poticaj fotografija maski iz naše etnografske baštine.

S obzirom na to da nas zanima i lutkarstvo, u povodu Svjetskog dana lutkarstva, svake godine održavamo i Smotru lutkarskih igrokaza šibenskih dječjih vrtića. Bavimo se također i ilustracijom, raspisivanjem i organizacijom likovnih natječaja za učenike hrvatskih osnovnih škola na teme Inicijal i Straničnik, ilustracijom poezije u povodu Dana hrvatske knjige i Mjeseca hrvatske knjige, organizacijom Strip-natječaja, kao i podrškom Danu dječjih prava (Upoznaj svoja prava).

Centar inicira i organizira likovne natječaje za učenike hrvatskih osnovnih škola i vrtića u suradnji s Međunarodnim dječjim festivalom Šibenik i Gradom Šibenikom. Izložbe pristiglih likovnih uradaka se javnosti predstavljaju na MDF-u kao jedan od tri centralna likovna događaja. Za trajanja MDF-a naša Knjižnica je domaćin Sajma dječje knjige i izložbi originalnih radova svjetski poznatih stranih i domaćih ilustratora dječjih knjiga te mjesto susreta djece s književnicima i ilustratorima za djecu.

Pojedinačne domene djelovanja

1. Rad s djecom

Obuhvaća brojčano nevelike (do 12 djece), homogene grupe polaznika. Sadržaj i metode rada primjereni su pojedinim dobnim skupinama, od kojih su najbrojniji

predškolci i osnovci. Kod mlade je dobi prisutnije usmjeravanje i upoznavanje s temeljnim smjernicama vizualne kulture uz primjenu neklasičnih pedagoških metoda i improvizacije, dok je kod starijih skupina snažno naglašeno prepuštanje inicijative samim polaznicima, te detaljni uvid u mogućnosti vizualnog izraza u najširem smislu, kao i interdisciplinarnost ovog područja čiji suvremeni razvoj daleko nadilazi tradicionalno shvaćanu likovnu kulturu. Rezultate svoga rada «Laboratorij» pokazuje kroz ogledne satove, završne produkcije, izložbe, ulične performace i sl.

2. Rad na projektima koji uključuje djelovanje nekoliko grupa

Nekoliko radionica s različitim predznacima mogu raditi paralelno na istom projektu, npr. sinteza zvuka, pokreta, boje i linije, s mogućnošću zajedničkog predstavljanja.

3. Rad sa srednjoškolcima

Uključuje metode primjerene ovoj dobi i obuhvaća šire područje interesa, potiče zanimanje za filozofiju, propituje skilske granice realnog koje se preobražava u grotesku i apsurd. Obilježen je humornim odmakom i ironijom. Često poseže za dramsko-odgojnom metodikom: parlaonica, pantomima, improvizacija i stavlja je u suglasje s drugim metodološkim sredstvima i izrazima: pokret, lik, slika, svjetlo...

4. Humanitarno-pedagoški rad

Obuhvaća gostovanja malih formi (uglavnom minijatura otvorene strukture) i organiziranje radionica u domovima, ustanovama i bolnicama za djecu, te humanitarne sajmove koji se mogu povremeno održavati, a čiji se novčani prihod daruje u humanitarne svrhe. Svaka od ovih akcija može biti drugačije tematski određena i povezivati raznolika događanja.

Povremene art-terapije u suradnji sa Centrima za odgoj djece s posebnim potrebama s ciljem osposobljavanja i edukacije štíćenika. U nas je npr. ovo područje umjetničko-humanitarnog djelovanja gotovo posve neprisutno, a ovom Centru je cilj sustavno i kontinuirano djelovati i na tom području.

5. Sudjelovanje na festivalima i manifestacijama

I ovaj segment obuhvaća vrlo širok i raznolik dijapazon – od obilježavanja značajnih datuma, obljetnica i blagdana, pa sve do domaćih i inozemnih festivala.

6. Radionice, izložbe, snimanje televizijskih i radijskih emisija, stručni skupovi, simpoziji...

Uz dodatne sadržaje, kao što su produkcije rada Centra kroz izložbe, predstave i slično, značajno je i važno kontinuirano organizirati radionice različitih tematskih odrednica, od kojih neke mogu biti zatvorenog tipa, namijenjene isključivo pedagozima i članovima Centra, a neke otvorene za zainteresirano građanstvo.